

25.71x34.46	1	עמוד 29	טופהשבוע	מערב -	07/04/2023	85661576-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790						

מיכאל קליינר

מחאת הטייסים. הטובים לטיס הפכו את עצמם לטובים לשלטון צילום: חיים צח, ל7"מ

שפטת מרובה לא שפטת

אלברט איינשטיין אמר שבלבה של כל טרגדיה מצויה הזדמנות ■ לכן, למרות המשבר, צריך להמשיך בחקיקה שתתקן את המהפכה החוקתית

אם רוצים בכך, לתאר את פועלו כמעשה נסים ביזארי, אם נזכור שהצהרת בלפור הוצגה לפרלמנט הבריטי כתמורה לכך שוויצמן העמיד לרשותה המצאה מדעית לייצור חומר נפץ. הפרלמנט הרכין ראש בפני הטיעון הזה, בעיקר כי הגורל או ההשגחה רצו שמי שטען בלהט כי יש לכבד את ההתחייבות להקמת הבית היהודי, מפני שניתנה בעבורו תמורה, היה וינסטון צ'רצ'יל, אשר אמר אחר כך כי הקמת מדינת ישראל היא אירוע בהיסטוריה העולמית, לא בפרספקטיבה של דור או מאה, אלא בפרספקטיבה של אלף, אלפיים ושלושת אלפים שנה.

שהתקבץ כבול, בחסות מנהיגותו של הרצל, היה שהחלטותיו שיקפו והדהדו בדיוק רב את מאווייו של העם היהודי, בעיקר במזרח אירופה. הציבור העממי, החנוונים והסוחרים, הסטודנטים, פועלי הכפיים, החקלאים ועובדי התעשייה, שחיו במצוקה בלתי נסבלת ובחרדה מתמדת מהפוגרומיסטים שבקרבתם התגוררו. הרצל וחבריו, הציונים המאורגנים הראשונים, העניקו להם מבול את סם החיים שלו נזקקו - את התקווה.

יהודי המזרח נהרו לציונות כמוצאי שלל רב, ובנהירתם זו העניקו לה נשמה. אבל ההתלהבות המזרח אירופית תרמה מתחת לרדאר עוד תרומה שקטה, שהייתה חיונית להצלחת המיזם הציוני: היא הצליחה לעורר הד בקרב קהילה מערבית אחת חשובה יותר מכל קהילות המערב הצוננות והמנוכרות באירופה. קהילה יהודית שהתגייסה הובילה במאזן כולל לניצחונה של הציונות. תורת הקוונטים מצביעה על חלקי חלקיק המתקשרים ממרחק. עוד לפני שסטיבן הוקינג פישט אותה והציגה לעולם, היא פעלה בעולם היהודי: הבשורה הציונית עברה את האוקיינוס האטלנטי על גלי התקשורת הפנים-משפחתית מהמוני היהודים המתפעמים מהבשורה הציונית בפולין וברוסיה לבני משפחה שהיגרו לארה"ב של אמריקה.

המוני המהגרים שנרדפו בדרך פלא בחיידק הציוני מקרוביהם שנותרו במזרח אירופה סחפו חלקים נרחבים מהקהילות שבקרבתם. הם הצטרפו לתנועה הציונית בפועל, או שסייעו לה באמצעות תמיכה כסוכנות היהודית, שגייסה ממון להשטרשות היהודית בארץ ישראל. הם גם גייסו גיבוי פוליטי, שהוביל להחלטות קונגרס שאימצו את התמיכה בהקמת הבית הלאומי בארץ ישראל בנוסח הצהרת בלפור, כפי שאומצה על ידי חבר הלאומים.

הרצל זכה, בניגוד למשה, להיכנס לארץ ישראל. אבל הוא ראה ארץ שוממה וחרבה, בדיוק כפי שתיאר אותה מרק טוויין חצי מאה קודם לכן. את המדינה היהודית הפורחת ראה רק בדמיונו, בחלומותיו ובספרו "מדינת היהודים".

היהושע בן נון שלו היה חיים ויצמן. בלי לעצור את השמש בגבעון ובלי שהירח יועמד דום, הוא הגשים במצ'סטור ובלונדון את הציונות המדינית הלכה למעשה. כמובן שניתן,

גלותם את האמונה באל האחר ואת חוקת המוסר והצדק שקיבלו על עצמם במדבר סיני. בגלויות הם הולידו את שתי הדתות המונותאיסטיות הגדולות: הנצרות והאסלאם. עבודת האלילים פינתה את מקומה, בדם ואש, לאל האחד ולתורתו.

בפסח הזה ידובר לא מעט על שנאת חינוס, העוברת כחוט השני בתולדותיו של העם יהודי. שהרי הייתה זו שנאת חינוס אשר הפילה את הבית שהקימו השופטים, הנביאים ומלכי ישראל המאוחדת. תומכי רחבעם מזה וירבעם מזה פירקו את הממלכה הגדולה והמשגשגת שהותיר שלמה. התוצאה: ישראל ויהודה איבדו זו אחר זו את עצמאותן, והתושבים גלו מארצם. עזרא ונחמיה, שהחזירו את העם היהודי מגלות בכל הביתה בברכתו של המונרך הפרסי כורש, עיצבו בתחילה את הבית השני כקהילה דתית בחסותו. החשמונאים שבו והפכו את היישוב לקהילה לאומית לחמת. למרבה הצער, גם ממלכת החשמונאים קרסה בשל מלחמות יהודים בלתי פוסקות, שהלכו והסלימו עד להזמנת הרומאים להתערב במלחמות היהודים, ולבסוף לשריפת מחסני המזון בשיאו של המצור הרומאי על ירושלים.

כעבור אלפיים שנים היה זה דווקא הרצל, מדינאי חצי מתבולל - שאפילו השתעשע ברגעי מצוקה ברעיון של התנצרות קולקטיבית כפתרון ל"צרת היהודים" - אשר היים בשלהי המאה ה-19 את דגל הרעיון הלאומי-ציוני ורתם אליו את עוצמת העם הכמה לישועה, כשהוא מלכה את האש הפנימית שבכורה בו. הציונים הצעירים שהתקבצו לצדו התמררו נגד ראשי הקהילות היהודיות, נגד כוהני הדת ונגד הוריהם מדור המדבר. למרבה הפלא, התרחשה יציאת אירופה גם על אפן ועל חמתן של מרבית האומות, שמחו יצאו. חרף השנאה היוקרת והקנאה העמוקה כשאל ביכולותיהם, הם רצו לשמור את היהודים בארצותיהם כקטליזטור לצמיחה כלכלית, קדמה מדעית, ספרותית, תרבותית, רפואית, ניהולית, אורבנית ומחשבתית, ולעת מצוא, ברגעי מצוקה, כשכפ"ץ לשליטים מאוימים, כשהם משמשים בתפקיד השה לעולה והשעיר לעזאזל. סוד הצלחתו של הגרעין המייסד המקרי

שהמחזאי והעיתונאי הווינאי בנימין זאב הרצל הציג כבול לפני 125 שנים תסריט שאפתני של הקמת מדינה יהודית בלבה של האימפריה העותמאנית, איש לא האמין באמת שהאירוע הזה הוא אירוע מכונן, שימומש בדיוק כמועד שהרצל חזה. יתרה מזאת, בזמן אמת, בקהילות המבוססות של מערב אירופה, שהרצל היה בשר מבושרן, נתפס הקונגרס כאירוע ביזארי.

בדיעבר הפכה ההיסטוריה את הקונגרס כבול לרגע המכונן של הבית השלישי, כאשר הוא שב והפך קהילה דתית ללאום. מסתבר שהאנרגיה שהפיק הרצל מהמקבץ המקרי והלא נבחר של כמה מאות פעילים לובשי פראקים כבול חשמלה לבבות בחמש יבשות.

הגזירה השווה המתבקשת, ערב פסח, בין הרצל למשה - שטחית. במידה לא מבוטלת הם היו הפכים. משה השתיל בעם חוט שדרה דתי. עשרת הדיברות והתורה הפכו את הלאום העברי לעם עולם בן אלמוות, שבאופן חריג בהיסטוריה של האנושות השתמר גם לאחר שגלה מארצו.

הרצל, כמו משה, הופיע בשעה ההיסטורית הנכונה להציל את בני עמו. אבל הוא עשה זאת על ידי סיבוב פרסה לכיוון ההפוך. בתסריט של הרצל התמוגגו 70 קהילות דתיות מפורזות לאומה אחת, המחפשת את הגדרתה הלאומית העצמית במולדת שממנה גורשה, ואליה המשיכה לשאת עיניים ותפילות מכל פוזרותיה במשך אלפיים שנות גלות.

שלשום, כליל הסדר, הגרנו לצעירינו את דבר היציאה מארץ גושן שבמצרים למדבר, שממנו הוביל יהושע בן נון, ממשיכו של משה, את מי שנצרכו ככור ההיתוך של הנודדים בו, להקמת הבית הלאומי היהודי הראשון.

משה קרא לאומת עבדים, בשם בורא עולם, להיחלץ ממצוקתם הקיומית, וללכת אחריו אל הארץ המובטחת כדי להקים שם בית לאומי. בניגוד לספרטקוס אחריו, שמרד העבדים שלו ברומא כשל, הבין משה את הצורך במטמורפוזה של הציבור שלו. 40 שנות נודדים סיופיים במדבר הכשירו את הישראלים להיות האומה המונותאיסטית המכוננת.

פעמיים קמה, לפני ספירת הנוצרים, ריבונות לאומית בארץ ישראל, אבל דווקא לאחר שגורשו מארצם הפיצו היהודים בארצות

הקושיה החמישית בפסח הזה היא האם גם הבית השלישי יתפוגג, האם ישראל שוב נפרדת מיהודה - שהרי הטובים לטיס הפכו את עצמם לטובים לשלטון, כשהביסו את נבחרי הדמוקרטיה, שאת שמה העזו לשאת לשווא. המהפכה החוקתית של 1992, שהפכה את בג"ץ מגוף המפרש חוקים לגוף היוצר אותם, נותרה על כנה. "הדיקטטור הגדול", שתמך במאמץ להזיז את גלגלי המהפכה לאחור, נאלץ להשהות את התיקון.

המהפכה החוקתית, שבאביב 1992 באה לעולם בדממה דקה, שרדה באביב 2023 במחולות ובתופים. אף שעד היום הציבור לא מודע לחומרת המחטף הפסול שהתבצע ב-1992. זה לא במקרה. כי לו אירועי 1992 היו מגיעים לתודעה הציבורית, הייתה המחאה מאכזרת את החכמים, התמים ואלה שאינם יודעים לשאול בקרב המפגינים, והיא הייתה נותרת עם הרשעים בלבד.

אלברט איינשטיין אמר שכלבה של כל טרגדיה מצויה הזדמנות. כל מה שצריך כדי לצאת מהמשבר הוא אומץ לב וישרה, כדי להוקיע מקיר לקיר את הכסיל המשריש בעל מיומנות הטסת מטוסי קרב משוכללים, שהעז לומר לטלוויזיה "אם יש חקיקה, אין תקיפה באיראן", ולאמץ בחקיקה את הכלל שהציע בזמנו מ"מ נשיא בית המשפט העליון מנחם אילון: שפטת מרובה לא שפטת. ❖